

T19

Eneide II, 234-335

Il sogno di Enea

Metro:
esametro

- Dividimus muros et moenia pandimus urbis.
- 235 Accingunt omnes operi pedibusque rotarum
subiciunt lapsus, et stuppea vincula collo
intendunt; scandit fatalis machina muros
feta armis. Pueri circum innuptaeque puellae
sacra canunt funemque manu contingere gaudent;
- 240 illa subit mediaeque minans inlabitur urbi.
O patria, o divum domus Ilium et incluta bello
moenia Dardanidum! Quater ipso in limine portae
substitit atque utero sonitum quater arma dedere;
instamus tamen immemores caecique furore
- 245 et monstrum infelix sacrata sistimus arce.
Tunc etiam fatis aperit Cassandra futuris
ora dei iussu non umquam credita Teucris.
Nos delubra deum miseri, quibus ultimus esset
ille dies, festa velamus fronde per urbem.
- 250 Vertitur interea caelum et ruit Oceano nox
involvens umbra magna terramque polumque
Myrmidonumque dolos; fusi per moenia Teucris
conticuere; sopor fessos complectitur artus.
Et iam Argiva phalanx instructis navibus ibat
- 255 a Tenedo tacitae per amica silentia lunae
litora nota petens, flammis cum regia puppis
extulerat, fatisque deum defensus iniquis
inclusos utero Danaos et pinea furtim
laxat claustra Sinon. Illos patefactus ad auras
- 260 reddit equus laetique cavo se robore promunt
Thessandrus Sthenelusque duces et dirus Ulixes,
demissum lapsi per funem, Acamasque Thoasque
Pelidesque Neoptolemus primusque Machaon
et Menelaus et ipse doli fabricator Epeos.
- 265 Invadunt urbem somno vinoque sepultam;
caeduntur vigiles, portisque patentibus omnis
accipiunt socios atque agmina conscia iungunt.
Tempus erat quo prima quies mortalibus aegris
incipit et dono divum gratissima serpit.
- 270 In somnis, ecce, ante oculos maestissimus Hector
visus adesse mihi largosque effundere fletus,
raptatus bigis ut quondam, aterque cruento
pulvere perque pedes traiectus lora tumentis.
Ei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
- 275 Hectore qui redit exuvias indutus Achilli
vel Danaum Phrygios iaculatus puppibus ignis!

- Squalentem barbam et concretos sanguine crinis
vulneraque illa gerens, quae circum plurima muros
accepit patrios. Ultra flens ipse videbar
- 280 compellare virum et maestas expromere voces:
“O lux Dardaniae, spes o fidissima Teucrum,
quae tantae tenuere morae? Quibus Hector ab oris
expectate venis? Ut te post multa tuorum
funera, post varios hominumque urbisque labores
- 285 defessi aspicimus! Quae causa indigna serenos
foedavit vultus? Aut cur haec vulnera cerno?”.
Ille nihil, nec me quaerentem vana moratur,
sed graviter gemitus imo de pectore ducens,
“Heu fuge, nate dea, teque his” ait “eripe flammis.
- 290 Hostis habet muros; ruit alto a culmine Troia.
Sat patriae Priamoque datum: si Pergama dextra
defendi possent, etiam hac defensa fuissent.
Sacra suosque tibi commendat Troia penatis;
hos cape fatorum comites, his moenia quaere
- 295 magna pererrato statuas quae denique ponto”.
Sic ait et manibus vittas Vestamque potentem
aeternumque adytis effert penetralibus ignem.
Diverso interea miscentur moenia luctu,
et magis atque magis, quamquam secreta parentis
- 300 Anchisae domus arboribusque oblecta recessit,
clarescunt sonitus armorumque ingruit horror.
Excucior somno et summi fastigia tecti
ascensu supero atque arrectis auribus asto:
in segetem veluti cum flamma furentibus Austris
- 305 incidit, aut rapidus montano flumine torrens
sternit agros, sternit sata laeta boumque labores
praecipitisque trahit silvas; stupet inscius alto
accipiens sonitum saxi de vertice pastor.
Tum vero manifesta fides, Danaumque patescunt
- 310 insidiae. Iam Deiphobi dedit ampla ruinam
Volcano superante domus, iam proximus ardet
Ucalegon; Sigea igni freta lata relucent.
Exoritur clamorque virum clangorque tubarum.
Arma amens capio; nec sat rationis in armis,
- 315 sed glomerare manum bello et concurrere in arcem
cum sociis ardent animi; furor iraque mentem
praecipitat, pulchrumque mori succurrit in armis.
Ecce autem telis Panthus elapsus Achivum,
Panthus Othryades, arcis Phoebique sacerdos,
- 320 sacra manu victosque deos parvumque nepotem
ipse trahit cursuque amens ad limina tendit.
“Quo res summa loco, Panthu? Quam prendimus arcem?”
Vix ea fatus eram gemitu cum talia reddit:

- “Venit summa dies et ineluctabile tempus
325 Dardaniae. Fuimus Troes, fuit Ilium et ingens
gloria Teucrorum; ferus omnia Iuppiter Argos
transtulit; incensa Danaï dominantur in urbe.
Arduus armatos mediis in moenibus astans
fundit equus victorque Sinon incendia miscet
330 insultans. Portis alii bipatientibus adsunt,
milia quot magnis umquam venere Mycenis;
obsedere alii telis angusta viarum
oppositis; stat ferri acies mucrone corusco
stricta, parata neci; vix primi proelia temptant
335 portarum vigiles et caeco Marte resistunt”.